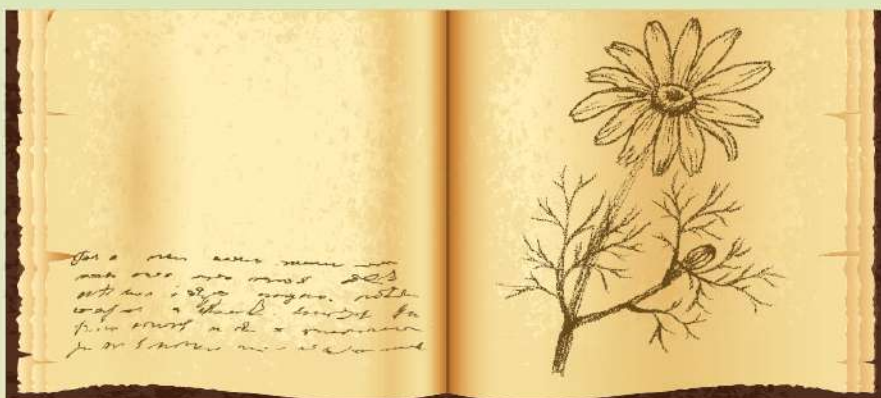


GYVENIMAS SU
AUGALAIŠ

Augalai – neatskiriama žmonijos istorijos dalis

Šiuo metu Žemėje žinoma daugiau kaip 500 000 augalų rūšių. Samanų įvardyta per 23 000 rūšių, sporinių induočių – apie 12 000 rūšių, plikasėklių (pušūnų) – iki 600 rūšių, gaubtasėklių (magnolijūnų) – beveik 300 000 rūšių. Lietuvoje auga daugiau nei 2000 induočių augalų rūšių. Botanika kaip mokslas, kaip susistemintų žinių visuma atsirado senovės Graikijoje, vystėsi Romos imperijoje ir sklido po pasaulį. Tačiau pirmieji maždaug 5000 metų senumo augalų aprašymai rasti Egipte. 2200 m. pr. Kr. Kinijos kultūrinius augalus aprašė Šu-Kingas. Manoma, kad Indijoje ir Mesopotamijoje buvo nemažai iki mūsų dienų neišlikusių darbų. Žymiausi darbai „Apie augalų priežastis“ ir „Augalų tyrinėjimas“, parašyti Teofrasto 371–322 m. pr. Kr., yra laikomi botanikos mokslo pradžia, o jų autorius – botanikos tėvu. Vėlesniuose – Dioskorido (I a.), Plinijaus II (23–79 m.), Avicenos (980–1037 m.) – darbuose aprašytos įvairios augalų grupės.



Pirmieji augalų aprašymai atsirado senovės Graikijoje



Kambarinių augalų aplinkos poreikiai

Gyvuosius organizmus sieja vienas bendrumas – aplinkos veiksnių įtaka jų egzistavimui, augimui ir vystymuisi. Tai šviesa, optimali šiluma, vanduo, oras ir maisto medžiagos. Šie veiksniai augalams yra skirtingi, labiausiai priklausantys nuo jų kilmės augaviečių aplinkos sąlygų ir per ilgą evoliucijos laikotarpį įsitvirtinę augalų ontogenezėje ir persiduodantys palikuonims. Kambarinių augalų augintojai turi atkreipti į tai dėmesį.



Visiems kambariniams augalams turi pakakti šviesos

ŠVIESA

Vienas svarbiausių kriterijų – šviesa. Jos į patalpas patenka nevienodas kiekis. Jei manysime, kad pro pietinį langą santykinai šviesos patenka 100 proc., tai pro vakarinį ir rytinį langus jos atitinkamai patenka po 80 proc., o per šiaurinį – tik 18 proc. Pro langą patekusi šviesa patalpose pasiskirsto netolygiai. Tamsiausi – prie pat lango esantys kampai ir labiausiai nuo lango nutolusi patalpos vieta. Čia šviesa visai nepatenka arba jos patenka tik 5–8 proc. Daug šviesos yra kambaryje 1–1,5 m atstumu nuo saulėto lango arba prie pat lango, kur šviesa krinta pro retas užuolaidas arba pro už lango augančio medžio šakas.

Patalpos apšvietimas priklauso nuo metų laiko, langų skaičiaus, dydžio, išdėstymo pagal pasaulio šalis ir nuo galimybių šviesai patekti į vidų. Šviesą geriau atspindi baltai nudažyti langų rėmai, šviesios sienos.

DIENOS ILGUMAS

Kambarinių augalų šviesos poreikis įvairus. Vieniems augalams reikia daug saulės, kiti ją tik pakenčia, tai priklauso nuo augalo kilmės. Taip pat augalams bręstant jų šviesos poreikis kinta, nes jaunesni augalai jautresni saulės spinduliams.

Daugelio kambarinių augalų vystymuisi labai svarbus dienos ilgumas. Pagal tai vazoninės gėlės skirstomos į trumpadienes, ilgadienes ir tarpinio tipo (indiferentines).

Trumpadienės gėlės kilusios iš pusiaujo zonos, kur dienos trukmė tolygi nakties trukmei: tai kamelijos, bugenvilijos, margeniai, begonijos, karpazolės, kalankės, zigokaktusai, kalatėjos, kaladžiai, orchidėjos, vėzdūnės, spriгės, strelicijos, tradeskantės, peperomijos, paparčiai, vaškuolės, alokazijos ir kt. Patekusios į ilgos dienos gamtinę juostą, jos sužydi tik dienai sutrumpėjus arba sudarius trumpos dienos sąlygas. Šios gėlės gali augti tamsesnėse patalpų vietose, ypač vasarą. Žiemą, kai trūksta šviesos, jos žydi ir puikiai tinka bet kokiam interjerui papuošti.

Ilgadieniams augalams reikia ilgos dienos sąlygų – per parą daugiau kaip 13 val. šviesos. Šios grupės augalams daug šviesos reikia vasarą, tačiau labiausiai – pavasarį ir rudenį, dar tęsiantis jų vegetacijai, nes žiemą daugelis jų yra ramybės būsenos. Tai achimenės, galeniai, beloperonės, brunfelsijos, gumbinės begonijos, medinilės ir kt. Daugiausia yra tarpinio tipo kambarinių augalų, kuriems vasarą tinkamiausias ilgos dienos režimas, o žiemą jie gali augti ir trumpos dienos sąlygomis, pavyzdžiui, afelandros, brovalijos, frezijos, fuksijos, hortenzijos, pelargonijos, glöksinijos, švelniosios raktažolės, žilės, brugmansijos. Papildomo apšvietimo prireikia tik pavasarį ir rudenį. Palankesnės aplinkos sąlygas galima sudaryti žiemos soduose, gėlių languose.



Kad kompozicijos gėlių siluetas būtų geriau matyti, būtina parinkti tinkamą interjero apšvietimą

Faktūra ir apšvietimas. Augalų faktūra padeda sukurti įspūdingas kompozicijas. Gražius gėlių derinius galima sudaryti grupuojant skirtingų faktūrų augalus: parenkami 1–3 aštrios faktūros augalai, prie jų derinami lygios faktūros, apvalios formos augalai. Kompozicija užbaigiama smulkialapiais, tankiakeriais augalais, o indo kraštai pridengiami svyrančiaisiais. Kad kompozicijos gėlių siluetas būtų geriau matyti, būtina parinkti tinkamą interjero apšvietimą. Ryškesnio apšvietimo reikia tamsialapėms, tankiakerėms gėlėms. Tinkamai apšviestas kompozicijas geriau išryškėja atskirų gėlių forma.

Indų (vazonų) parinkimas kambarinių augalų kompozicijoms. Indai turi būti pakankamo dydžio, kad juose tilptų ir galėtų augti šaknys, o jų stabiliai išlaikomi augalai nepargriūtų. Medžiaga, iš kurios jie pagaminti, turėtų būti nekenksminga augalams tiesiogiai ir nereaguoti su trąšomis. Indai turi praleisti vandenį iš vidaus (kad nesusidarytų jo perteklius ir nepradėtų pūti šaknys) ir įleisti oro iš aplinkos augalų šaknims kvėpuoti.

Indų ir kontūrinių augalų aukščiai turėtų derėti santykiu 3:5, jų forma turėtų derėti su vyraujančių augalų lapų, žiedų ar žiedynų formomis, o įmantresni indai naudojami aplinkai puošti be augalų.

Indų spalva turėtų būti tamsesnė už vyraujančių augalų lapų, žiedų spalvą arba sudaryti jai kontrastą.

AUGALŲ KOMPONAVIMO PRINCIPAI

Kurdami kambarinių augalų meninę kompoziciją, turime laikytis šių komponavimo principų: apimties arba dydžio proporcijos, ritmo, pusiausvyros, apšvietimo, kontrasto, akcento ir harmonijos – darnios visumos. Bet kokios kompozicijos apimtis yra susijusi su atskirų jos dalių dydžiais ir jų santykiu su kompozicijos visuma. Augalai, indai ir pagrindas, ant kurio bus statoma kompozicija, derinami prie aplinkos. Maža smulkių žydinčių augalų kompozicija tiks pastatyti ant stalo, o didelė stambių augalų kompozicija, kurią patogiau stebėti iš tolo, gerai atrodys salėje ar kitoje didesnėje patalpoje. Indas taip pat turi būti pritaikytas prie kompozicijos dydžio. Mažiesiems augalams netiks didelis indas ir atvirkščiai. Labai svarbu, kad pasirinkti kambariniai augalai atitiktų kuriamos kompozicijos dydį. Didesnei kompozicijai reikia imti didesnius, stambesnius ir įspūdingesnius augalus.



Tinkamame fone išryškėja kiekvieno augalo dekoratyvinės savybės bei bendras vaizdas

KAMBARINIŲ AUGALŲ MENINĖS KOMPOZICIJOS INTERJERE

Interjeras (pranc. *interieur* – vidinis) – pastato ar patalpos vidus, kuriame meniškai suformuota ir apipavidalinta erdvė ir jos įrenginiai. Individualūs interjerai gyvenamosiose patalpose skiriasi nuo bendruomeninių patalpų dydžiu ir erdve.

Kiekvienas žmogus, grįžęs po darbų namo, nori pailsėti, pamiršti įvairias nuoskaudas bei rūpesčius. Todėl namus ar butą kiekvienas turi įsirengti taip, kaip jam patinka, pasirinkdamas savo stilių. Sukurti būsto harmoniją padės kambariniai augalai. Gyvi augalai spinduliuoja savitą energiją. Jie jaučia mūsų emocijas, skausmą ir reaguoja į tai. Renkantis gėles namų interjerui reikia žinoti tam tikrų augalų išdėstymo taisykles.

Kiekvieną gyvenamąjį būstą sudaro savotiškos zonos, kur dirbama, ilsimasi, žaidžiama ir kt. Tai **prieškambaris, svetainė, darbo kambarys, virtuvė, miegamasis, vaikų kambarys, vonios kambarys.**

GĖLĖS PRIEŠKAMBARYJE

Prieškambaris – tai būsto reprezentacija. Čia susiformuoja išankstinė nuomonė apie visą butą. Šiuolaikinių butų ir senesnių namų prieškambariai dažnai būna nedideli, siauri, todėl labai svarbu jų neužkrauti nereikalingais daiktais ir nefunkciniais baldais. Idealu, kai šiuolaikinių namų prieškambaris yra didelė, erdvi, gerai apšviesta ir vėdinama patalpa. Erdviuose prieškambariuose tiks stambesni, vešlesni augalai. Panaudojus tos

pačios rūšies augalus prieškambaryje ir laiptų aikštelėje, taip sujungiamos abi erdvės. Mažesniame prieškambaryje augalai dažniausiai laikomi ant nedidelio stalielio. Čia galima pastatyti gražiai žydinčių gėlių arba keisti vienus lapinius augalus kitais. Prieškambaryje netinka stambūs augalai, nes jie dar labiau sumažins erdvę.

GĖLĖS DARBO KAMBARYJE

Darbo kambario interjeras priklauso nuo mūsų darbo pobūdžio. Paprastai svarbiausi darbo kambario baldai yra darbo stalas, kėslas, knygų spintos, lentynos, kitos pagalbinės darbo priemonės. Darbo kambaryje patogų įsirengti nedidelę poilsio zoną su kėslais, sofa, žurnalų staliu. Jei dirbama retai, jis gali būti ir kitokios paskirties. Šiame kambaryje patogų įrengti moksleivio darbo vietą, nedidelę namų dirbtuvėlę. Griežtą darbo kambario interjerą sušvelnins augalai. Jie taip pat suteiks aplinkai gyvybingumo, jaukumo, valys ir drėkins orą. Aštrioms briaunoms, tušties kampams harmonizuoti geriausiai tiks lengvai krintantys, svyrantys žemyn augalai arba gėlės su minkštais ir apskritais lapais. Žy dintys ir vaisius vedantys augalai energijos teikia daugiau negu lapiniai. Dygliuotus ir spygliuotus augalus reikėtų statyti ne arčiau kaip 1 metro atstumu nuo darbo vietos. Visgi mokslininkų pastebėta, kad kaktusai sugeria ir neutralizuoja nemažą dalį žalingų elektromagnetinių spindulių, todėl kaktusus verta statyti prie kompiuterio ar kito elektromagnetinės bangos skleidžiančio šaltinio. Svarbiausia laikytis taisyklės: neperkrauti darbo kambario augalais ir pasirinkti atsparius, nereikalaujančius kasdienės priežiūros.



Prieškambaryje rekomenduojama rinktis ne itin didelius augalus



Kaktusas – tinkamas augalas darbo kambariui

A person's hands are shown watering a plant in a white ceramic pot with a long spout. The scene is set on a white table with various indoor plants, including a large green plant in the background and a small air plant in the foreground. A green glass bottle and some brown pebbles are also visible on the table. The overall atmosphere is bright and fresh.

KAMBARINIŲ AUGALŲ KATALOGAS



Lapiniai augalai

Šios grupės augalai vertinami dėl puošnių, vešlių lapų. Tai daugiamečiai augalai, dažnai kilę iš atogrąžų ar paatogrąžių regionų, dalis jų žydintys. Įprastai dauginami vegetatyviškai. Klaidinga manyti, kad šiems augalams reikės mažiau priežiūros. Juos reikia nuolatos laistyti, purkšti, valyti dulkes nuo lapų, persodinti.

Šiame skyriuje taip pat rasite kambarinių medelių, kai kurie puošia namus ne tik lapais, bet ir ryškiais vaisiais.

Naudojami ženklai



svetainė



vonia



nebijo tiesioginės saulės



laistyti saikingai



miegamasis



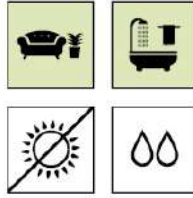
vengti tiesioginės saulės



neperlieti



mėgsta drėgmę



Amazoninė alokazija

Alocasia x mortfontanensis Andre



Alokazija kilusi iš Azijos atogrąžų regionų, auga drėgnuose Filipinų ir Malaizijos miškuose. Augalas priklauso aroninių šeimai. Žinoma apie 50 augalų rūšių, dauguma jų yra hibridinės formos. Amazoninių alokazijų aukštis 50–100 cm. Lapai gali būti iki 60 cm ilgio, tamsiai žalios spalvos, ryškiai gysloti baltomis venomis, ant ilgų tiesių stiebų. Žydi baltais ir rožiniais žiedynais. Tai lepus kambarinis augalas.

Laikymo vieta ir apšvietimas

Augalo negalima laikyti tiesioginiuose saulės spinduliuose. Tinka pusiau pavėsinga ar net pavėsinga vieta. Pageidaujama temperatūra vasarą nuo 22 iki 26 °C, žiemą 18 °C. Žiemą augalo ramybės laikotarpis, amazoninė alokazija apmiršta, tai būdinga visoms alokazijų rūšims. Tačiau, laikant šakniastiebius drėgnus, po kelių mėnesių augalas vėl suvešės.

Auginimas, dauginimas ir tręšimas

Augalui tinkamas purus, humusingas substratas (panašus į skirtą orchidėjoms), taip pat į vazoną galite įdėti drėgnų durpių. Alokazija dauginama ataugomis, šakniastiebio, stiebo dalimis ir pavasarį, šiltoje vietoje pasėjant sėklas. Jei būtina, persodinkite vasarį–kovą. Augalą rekomenduojama tręšti nuo pavasario iki vasaros pabaigos, kartą per 2 savaites. Tręšti stipriai atskiestomis išrūgusiomis karvių mėšlo sruutomis arba mineralinėmis trąšomis. Tręšimą sumažinkite, kai tik augalų augimas pradeda lėtėti, tai paprastai nutinka ankstyvą rudenį. Nuo spalio iki vasario rekomenduojama netręšti augalo.

Laistymas ir oro drėgmė

Laistyti gėlę reikia kambario temperatūros vandeniu, saikingai, bet žemei neleisti išdžiūti. Žiemą laistoma rečiau. Neperlaistykite – galite supūdyti, ypač tada, kai augalas dar jaunas. Retkarčiais nuvalykite dulkes nuo augalo lapų, kad jie būtų švarūs, o ir atrodys augalas geriau. Alokazijos reikalauja nuolatinės pakankamai didelės oro drėgmės (80–85 proc.).

Tinkami vazonal

Geriausią pasirinkti pakankamai didelį vazoną, kad tilptų augalo šaknų sistema. Vazonas turėtų būti stabilus (keraminis ar plastikinis), gilus, bet ne per platus.

Svarbu žinoti! Kaip ir visos alokazijų rūšys, amazoninė alokazija kaupia nuodingąsias medžiagas, visose dalyse yra dirginančių kalcio oksalato kristalų. Laikykite atokiau nuo naminių gyvūnėlių ir mažamečių vaikų. Šių augalų sultys gali dirginti jautrią odą. Viena iš nuodingiausių augalų rūšių yra raudonojo vario alokazija. Nors augalas toksiškas, kai kurios alokazijų rūšys plačiai naudojamos kinų medicinoje.